

ZASNOVA VSESLOVENSKEGA SLOVARJA
NAREČNIH HIŠNIH IN LEDINSKIH IMEN

Jožica ŠKOFIC

Inštitut za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU, SI-1000 Ljubljana, Novi trg 4
Univerza na Primorskem, Fakulteta za humanistične študije, SI-6000 Koper, Titov trg 5
e-mail: guzej@zrc-sazu.si

IZVLEČEK

V prispevku je na kratko predstavljena metodologija zbiranja in zapisovanja narečnih hišnih in ledinskih imen, ki so pomemben del nematerialne/žive kulturne dediščine. Izpostavljena so načela poknjiževanja teh zemljepisnih lastnih imen in posebej pravopisna problematičnost predložnih nenaselbinskih lastnih imen in predlagana rešitev tega vprašanja. V nadaljevanju je (na osnovi gorenjskega gradiva) predstavljena zasnova slovarja slovenskih narečnih hišnih in ledinskih imen ter struktura takega slovarja in mikrostruktura posameznega geselskega članka.

Ključne besede: narečni slovar, zemljepisna lastna imena, hišna imena, ledinska imena, mikrotoponimija, pravopis, poknjiženje, gorenjsko narečje

IMPOSTAZIONE DEL DIZIONARIO SLOVENO
DEI NOMI FAMILIARI DIALETTALI E DEI TOPONIMI DIALETTALI

SINTESI

Il contributo presenta in breve la metodologia di raccolta e trascrizione dei nomi familiari dialettali e dei toponimi che sono una parte importante del patrimonio culturale immateriale/vivo. Vengono messi in evidenza i principi della conformità alla lingua letteraria dei nomi geografici propri, in specifico la problematicità dell'ortografia dei nomi preposizionali di luoghi disabitati e viene anche proposta una soluzione a questo problema. In seguito vengono presentate (in base al materiale della regione dell'Alta Carniola) una possibile impostazione di un dizionario di nomi familiari sloveni in dialetto e di toponimi, la struttura del dizionario e la microstruttura di ogni singola voce.

Parole chiave: dizionario dialettale, nomi geografici propri, nomi familiari, toponimi, microtoponimia, ortografia, conformità alla lingua dialettale, dialetto dell'Alta Carniola

UVOD¹

V zadnjem času vznika vedno več bolj ali manj strokovnih raziskav slovenske žive kulturne dediščine, kamor spadajo tudi narečna poimenovanja, in sicer ne le v okviru jezikoslovja (npr. Šekli, 2008; Škofic, 2007, 2009; Koletnik, 2007, 2008), ampak tudi med raziskovalci drugih strok (etnografije, zgodovine, geografije ...) in med različnimi ljubiteljskimi zbiralci. Nekatere akcije zbiranja zemljepisnoimenske dediščine potekajo usklajeno na širšem geografskem območju in s strokovno pomočjo jezikoslovcev, npr. v projektih *FLU-LED* (Kulturni portal hišnih in ledinskih imen) na Koroškem in Gorenjskem (Klinar, 2012) ter *Nomen vulgare* na Gorenjskem (Škofic, 2011), druge so rezultat domoljubne in kulturnozgodovinske zavesti posameznikov, ki želijo nekaj tovrstnega bogastva ohraniti za prihajajoče rodove. Ti zbiratelji se pogosto združujejo v društva (tako npr. pri Slovenskem rodoslovnem društvu² že več let poteka akcija zbiranja priimkov in hišnih imen)³ ali se srečujejo v okviru posameznih projektov (npr. ob zbiranju ledinskih imen v Triglavskem narodnem parku),⁴ še pogosteje žal ostajajo nepovezani in vsak s svojo metodologijo zbiranja, izpisovanja iz zgodovinskih dokumentov, transkribiranja in tudi interpretacije zbranega gradiva. Med najbolj metodološko domišljene zbirke hišnih in ledinskih imen je mogoče uvrstiti študentske diplomske naloge s področja slovenske dialektologije oz. primerjalnega slovanskega jezikoslovja⁵ in prav te bi lahko bile model za leksikografsko predstavitev hišnih in ledinskih imen, ki jih zbirajo tudi posamezni učitelji in njihovi učenci v različnih osnovnošolskih in srednješolskih projektih.

V nadaljevanju bo zato predstavljena ideja za zasnovo slovarja tovrstnih zemljepisnih imen tako za neko mikroregijo (npr. za posamezni kraj, faro, šolski okoliš ...) kot kasneje za vseslovenski slovar hišnih in ledinskih imen.

Zbiranje in zapisovanje narečnih imen

Zbiranje hišnih in ledinskih imen je preplet terenskega in kabinetnega dela. Le-to zajema pregled virov – od že urejenih (morda objavljenih) zbirk do izpisa imen iz zgodovinskih dokumentov, kot so zemljevidi ter zemljiške in župnijske knjige: Franciscejski kataster iz leta 1827 (FK 1827), Reambulančni kataster iz leta 1868 (RK 1868), Status animarum (SA) itd.

Pri terenskem delu je najpomembnejša izbira informatorja: v dialektologiji velja, da je najboljši informator starejši domačin, ki dobro govori domače narečje in pozna domače okolje in ljudi ter njihov način življenja. Domače okolje in torej tudi poimenovanja zanj (ledinska imena) navadno najboljše poznajo kmetje in njihove družine, gozdni delavci, lovci in ribiči ..., medtem ko hišna imena lahko dobro poznajo tudi drugi domačini. Vsa zbrana imena je treba preveriti pri več domačinih.

Za jezikoslovno obravnavo domačih, tj. narečnih hišnih imen je najpomembnejša natančna fonetična transkripcija njihovega narečnega izgovora z naglasom vred, kar skupaj z zgodovinskimi viri in morebitnimi pojasnili domačinov (včasih tudi z ljudskimi etimologijami) omogoča pravilno poknjžitev, rekonstrukcijo/morfemizacijo in tudi razlago (motivacije nastanka in etimologije) vsakega imena. Znanstvene dialektološke fonetične transkripcije neveščji zapisovalci (npr. učenci osnovnih in srednjih šol) imena lahko zapišejo v poenostavljeni narečni transkripciji, tj. s črkami knjižne abecede in znakom za polglasnik (onemelih samoglasnikov se ne piše ali kako drugače označuje) ter z oznako jakostnega naglasa (mesto naglasa ter kvantiteta in kvaliteta naglašanih samoglasnikov). Čim natančneje morajo biti zapisani tudi morebitni dvoglasniki in izgovorne posebnosti drugih narečnih fonemov (izbrani znak mora biti dosledno rabljen, njegova fonetična vrednost pa natančno pojasnjena v spremljajočih dokumentih). Pomembno je, da so vsa imena tudi zvočno dokumentirana v več slovničnih oblikah, tj. vsaj v imenovalniku, roditeljskem in mestniku (in če je le mogoče s sobesedilom).

Dosleden fonetični zapis imen omogoča jezikoslovcem fonološko-morfološko analizo in s tem etimološko-zgodovinsko ali glasovno-pravopisno poknjževanje imen ter primerjavo med njihovimi krajevnimi različicami, ki jih je šele tako mogoče predstaviti tudi leksikografsko.

Problematičnost poknjževanja narečnih hišnih in ledinskih imen

Potreba po poknjževanju narečnih toponimov in zapisovanju uradnih »slovenskih imenskih oblik./., se je okrepila z uvedbo slovenskih deželnih zakonov [...], prav tako tudi z razvijanjem publicistike, znanosti in sploh slovenskega javnega življenja [...]« (Šivic-Dular,

1 Osnutek članka je bil med drugim predstavljen na simpoziju Slovenski dialekti v stiku 5 v Kopru maja 2011 in na Slovenskem slavističnem kongresu v Novi Gorici oktobra 2013 (na okrogli mizi o slovaropisju).

2 O tem na <http://www2.arnes.si/~rzjtopl/rod/drustvo/predst.htm>.

3 Urejeno gradivo je dostopno na <http://www.genealogy.si/srdindex/A01.html>, *Leksikon priimkov* pa na <http://www.rodoslovje.com/> oz. na <http://www2.arnes.si/~rzjtopl/rod/rod.htm>.

4 O tem npr. na: http://www.tnp.si/prireditve/termin/sreanje_ljubiteljev_poznavalcev_in_zbiralcev_ledinskih_imen/; http://www.tnp.si/images/uploads/Svet_pod_Triglavom_8.pdf (str. 11) itd.

5 Npr.: Tanja Mirtič: *Lastno imenje vasi Dolnje in Gorenje Mraševo: diplomsko delo*, Ljubljana: FF, 2010, ter Ledinska imena vasi Dolnje in Gorenje Mraševo. *Jezikoslovni zapiski*, 2012, 18, št. 1, str. 71–87; Maruša Obreza: *Ledinska in hišna imena v vasi Selšček: diplomsko delo*, Ljubljana: FF, 2012; Metod Čepar: *Ledinska in hišna imena v vasi Barka v Brkinih: diplomsko delo*, Ljubljana: FF, 2009.

1989, 83), tj. v drugi polovici 19. stoletja. Zapisovalci so pravilnost imenske oblike razumeli na dva načina: a) pravilna je tista oblika, ki izhaja povsem iz narečne in je zapisana fonološko; b) pravilna je tista oblika, ki je raznarečena po etimološko-zgodovinskem načelu zapisovanja morfemov, tj. za zemljepisna imena se zahteva enako razmerje, kot sicer velja med knjižno in narečno imensko obliko (Šivic-Dular, 1989, 83). Posledica tako različnega pojmovanja »posameznih redaktorjev glede narave in obsega knjiženja zemljepisnih imen« (Šivic-Dular, 1988, 4) je tudi neenotnost in nedoslednost teh standardiziranih zapisov, ki nihajo od bolj ali manj narečnega do poknjžjenega na vseh jezikovnih ravninah. Danes kot knjižno obliko jezikoslovci razumejo »obliko, skladno s korpusom prvin in pravil o njihovem povezovanju na glasovno-naglasni, pravopisni, oblikoslovni, besedotvorni in skladenjski ravnini, kakor se je sčasoma izkristaliziral v knjižnem jeziku sploh [...]« in ker »čisto narečne imenske oblike zunaj avtentičnega jezikovnega okolja (krajevnega govora) sploh ni mogoče ohraniti, /... je .../ poknjžjenje zemljepisnega imena za splošno/javno rabo tudi po tej plati najbolj racionalna možnost za vse govorce in pisce slovenskega jezikovnega prostora.« (Šivic-Dular, 1988, 6). Ob različnih načelih in problemih poknjžjevanja zemljepisnih imen na vseh jezikovnih ravninah se avtorica sprašuje, »do katere meje so jezikovnozgodovinski posegi v morfološko obliko zemljepisnih imen dopustni oz. mogoči, kadar ne obstaja jasna in živa občnoimenska vzporednica«, in poudarja, da bi bilo uveljavljanje le glasovnega knjiženja primerne le »v vseh etimološko nejasnih ali morfološko nejasno razvidnih primerih« (Šivic-Dular, 1988, 12).⁶ Ob tem je treba ».../ pri etimologiji imen predvsem paziti: treba je do zadnjih podrobnosti poznati narečje in pokrajino, kjer so imena, ki jih raziskujemo, ter zbrati čim več primerov (tudi iz drugih dežel). Prav tako je treba poznati zgodovino kraja, zgodovinske dokumente. Pogosto so lahko odločilne drobne narečne posebnosti /.../« (Čop, 2007, 117).

Kljub domišljenim teoretičnim načelom poknjžjevanja narečnih imen v praksi pogosto prihaja do dvomov, kako in do katere stopnje poknjžjevati. V projektu FLU-LED sta bili sprejeti naslednji načeli poknjžjevanja domačih, tj. narečnih zemljepisnih imen:

– hišna imena (HI) z izrazito identifikacijsko funkcijo naj bi bila poknjžjena samo glasovno-pravopisno, čeprav je njihov izvor popolnoma jasen,⁷ saj bi se z etimo-

loško-zgodovinskim poknjžjenjem preveč oddaljila od dejanske rabe in bi tako za svoje nosilce postala neprepoznava (torej so le zapisana s črkami za foneme, ki v knjižnem jeziku ustrezajo narečni fonetični podobi imena, npr. [ʏ] → g, [ʔ] → k, [x] → h, [tʰ] → č, [lʰ] → lj, [ɥ] → v, [ɔ̃] → b, [ə̃] → e, diftongi → ustrezni monofonogi itd.). Sklonske končnice in besedotvorna obrazila zadnje imenotvorne stopnje (tj. neimenotvornopodstavne oblike), npr. svojilni pridevniki iz hišnih imen na -ov/-ev, pa so zaradi medsebojne/mednarečne primerljivosti imen usklajena s knjižnim jezikom; tako se npr. načeloma ne poknjžjuje (večine) glasoslovnih narečnih razvojov, čeprav so (vsaj jezikoslovcu) lahko zelo očitni, včasih pa so jih tudi nosilci sami v pisni obliki vajeni poknjžjevati (npr. na družinskih nagrobnikih).

– ledinska imena (LI) se večinoma uporabljajo na širšem zemljepisnem prostoru, zato naj bi se, če je njihov izvor jasen, poknjžžila skladno z etimološko-zgodovinskim načelom, ki v slovenščini upošteva rekonstruirano praslavansko morfološko sestavljenost imena iz korena in različnih besedotvornih obrazil ter zgodovinsko utemeljeno izrazno kodifikacijo slovenskega knjižnega jezika, gre torej za knjiženje na vseh ravninah jezikovnega sistema.

Praksa zapisovanja nenaselbinskih zemljepisnih lastnih imen, zlasti mikrotoponimov, kaže, da domačini/narečni govorniki težko sprejemajo kakršnokoli etimološko-zgodovinsko utemeljeno poknjžjevanje, zato so »poenostavljeni zapisi« narečnih imen s črkami knjižne abecede vedno bolj pogosti tudi v formalnih/javnih položajih (npr. imena objektov ob/na avtocestah). Kaže, da je s funkcijskega (identifikacijskega) stališča problematično predvsem poknjžjevanje ledinskih imen, ki se uporabljajo samo na nekem mikroprostoru, t. i. »endemitov«, ki jih (razen za jezikoslovne raziskave) ni smiselno poknjžjevati drugače kot glasovno-pravopisno.

V narečnih imenih je razhajanje med glasovno-pravopisno in etimološko-zgodovinsko različico poknjžženja zaradi različnih narečnih glasoslovnih (in oblikoslovnih) razvojov lahko zelo veliko in zato posebej problematično za identifikacijo. Nekaj primerov zapisov hišnih imen iz gorenjskega narečnega okolja, ki bi jih različno poknjžjevali po glasovno-pravopisnem ali zgodovinsko-etimološkem načelu (v letih 2009–2013 je bilo v akciji RAGOR-ja⁸ zbranih okrog 4000 hišnih imen, vsa so zapisana v poenostavljeni narečni obliki in poskusno poknjžžena):⁹

6 Povzeto po Škofic 2009.

7 Tak primer je npr. HI [pər vò:k] v Smokuču, ki ga v skladu z glasovno-pravopisnim načelom poknjžžimo v *Pri Vóku*, etimološko-zgodovinsko poknjžženo pa bi bilo *Pri Volku*, kar ob gorenjskih narečnih glasovnih razvojih (ʎ: > o:l > o:ɥ > o:) potrjuje tudi tvorjenka za gospodinjjo, tj. *Vokúla* (< volkulja). Podoben je primer HI iz Dvorij [pər ó:rvə], ki se ga v skladu z glasovno-pravopisnim načelom poknjžži v *Pri Órvu*, etimološko-zgodovinsko poknjžženo pa bi bilo *Pri Orlu*, kar ob gorenjskih narečnih glasovnih razvojih (švapanje) potrjuje tudi tvorjenka za gospodinjjo, tj. *Orlíca* (ob poimenovanju za gospodarja Óru (< orel)).

8 <http://www.ragor.si/>. (Dostop 9. 8. 2013.)

9 Vodja projektov in avtor zapisov je Klemen Klinar, RAGOR, Jesenice; Jožica Škofic pregleduje narečne zapise in svetuje pri njihovem poknjžjevanju.

Slika 1: Knjižice Kako se pri vas reče?
Booklets Kako se pri vas reče?
 (Fotografija: J. Škofic)

– narečne soglasniške asimilacije in disimilacije v glasovno-pravopisno poknjženi obliki hišnega imena načeloma ostanejo, saj močno sooblikujejo njegovo izrazno podobo:

– načeloma se poknjžijo le asimilacije po zvonečnosti, zlasti če jih podpira vsaj ena živa oblika imena, torej nar. [pər prí:mošk] s pridevnikom [prí:moško], se, ker je živa nar. oblika za gospodarja [prí:možak],¹⁰ poknjži v *Pri Primožku*, ne **Pri Primošku*;¹¹

– bolj problematična so poimenovanja, ki v osnovni obliki izkazujejo asimilacijo po mestu izgovora: nar. [pər má:šk] bi načeloma lahko poknjžili v *Pri Mašku* (upoštevaje narečno asimilacijo -čk- > -šk-), a ker je izpričano narečno poimenovanje gospodarja v obliki *Máčak* (ne **Mášk*, čeprav *Máška* in *Máškov*), se zdi smiselno ime poknjžiti v neasimilirani obliki, torej *Pri Mačku* (saj je taka oblika v zavesti nosilcev prav zaradi poimenovanja gospodarja še živa);

– prav tako je (s stališča vseslovenskega narečnega slovarja HI) problematična stopnja poknjženja pri imenih, ki se v različnih krajih (lahko v okviru istega narečja) pojavljajo v različnih oblikah: nar. [pər bì:sco] je tako glede na gospodarjevo poimenovanje mogoče poknjžiti v *Pri Biscu* – HI v Bohinjski Češnjici (ker *Bísc* – z narečno asimilacijo -dc- > -tc- > -sc- po onemitvi ponaglasnega *i*) ali *Pri Bidcu* – HI v Zgornjih Gorjah (ker *Bídac*, brez onemitve ponaglasnega *i*) – obkraj z žensko obliko *Bihka* in pridevnikom *Biščov* (ter zgodovinsko dokumentiranim

zapisom *Widitz*, kar bi etimološko-zgodovinsko poknjženo dalo HI *Pri Vidcu*);

– švapanje: nar. [pər vá:učarjə] se glasovno-pravopisno poknjži v obliko *Pri Vavčarju* in ne v *Pri Lavtižarju*, čeprav je zgodovinsko izpričana oblika *Lautischer* brez švapanja in onemitve ponaglasnega *i* in posledične asimilacije *tž* > *tš* > *č*, ali nar. [pər mvà:karjə], ki ga kljub očitni poimenovalni motivaciji (*mlakar* 'kdor je pri/v mlaki') ne poknjžimo v *Pri Mlakarju*, ampak v *Pri Mvakarju* – HI v Bohinjski Češnjici; nar. [pər kofù:tarjə] pa tako ne poknjžimo v *Pri Klofutarju*, ampak v *Pri Kofutarju* – HI v Krnici.

– protetični *v-* pri glasovno-pravopisnem poknjženju ohranjamo kljub očitni poimenovalni motivaciji: nar. [pər vorè:xarjə] – HI v Srednji vasi v Bohinju poknjžimo v *Pri Voreharju*, ne *Pri Oreharju*; nar. [pər vù:rščə] – HI v Srednji vasi v Bohinju poknjžimo v *Pri Vuršču*, ne *Pri Uršču* ali celo v *Pri Uršiču*;

– narečna depalatalizacija *ń* in *í* (otrditev) se načeloma upošteva tudi v glasovno-pravopisno poknjženi različici imena, čeprav bi po etimološko-zgodovinskem načelu morali zapisati palatalni element, torej nar. [pər bohì:nc] glasovno-pravopisno poknjžimo v HI *Pri Bohincu* – HI v Podbrezjah, Breznici, Smokuču in na Ovsišah, namesto *Pri Bohinju*, nar. [pər poklù:karjə] pa v *Pri Poklukarju* – HI v Krnici, namesto v *Pri Pokljukarju*; enako velja za imena s pripono *-elj*, nar. [-əl], ki pri pregibanju osnovo podaljšujejo z *-n-*: nar. [pər mí:kəl'no] – HI v Bohinjski Češnjici oz. [pər mí:kəlno] – HI v Zgornjih Gorjah poknjžimo skladno z narečnim izgovorom, torej v Bohinju *Pri Mikeljnu*, v Gorjah pa *Pri Mikelnu*;¹²

– preglas v imenotvornopodstavnih oblikah se po glasovno-pravopisnem načelu ne poknjžuje: nar. [pər andré:joɥc] – HI v Strahinju, Savici, na Poljšici pri Podnartu, naj bi se torej poknjžilo v *Pri Andrejovcu* in ne *Pri Andrejevcu*, čeprav se preglas upošteva v priponah tvorjenk iz tega imena, npr. *Andrejovč-ev*, nar. [andré:joɥčoɥ];

– bolj kot soglasniški narečni odrazi so za glasovno-pravopisno poknjževanje lahko problematični samoglasniški refleksi, in sicer predvsem zaradi narečne samoglasniške redukcije:

– polglasnik se v glasovno-pravopisno poknjženi obliki zapisuje s črko *e*: nar. [pər mē:təl'nik] – HI na Mišačah glasovno-pravopisno poknjžimo v *Pri Metelniku*, nar. [pər fè:stəngarjə] – HI v Podnartu v *Pri Festengarju*, nar. [pər məkətà:ɪnarjə] oz. [pər məkətà:ɪnarjə] – različici istega HI na Kupljeniku v *Pri Meketajnarju* oz. *Pri Mehtajnarju*, nar. [pər bət'co] – HI v Spodnjih Gorjah v *Pri Betcu*, nar. [pər bəc'nə] – HI v Peračici v *Pri Becnu*, nar. [pər mæšə:ɥco] – HI v Sebenjah v *Pri Meševcu* itd.;

10 Ime ima označen jakostni naglas, v oglatih oklepajih je zapisan narečni izgovor s tonemskim naglasom.

11 V praksi se je celo tak »poseg« večkrat izkazal kot nesprejemljiv za nosilce imena.

12 Izjemoma se (zaradi identifikacijske funkcije) palatalni element v glasovno-pravopisno poknjženi različici rekonstruira, če je hišno ime enako dokumentiranemu priimku sedanjega ali nekdanjega gospodarja, npr. *Pri Cvenkeljnu*, nar. [pər cvè:nkəl'nə] – HI v Peračici.

- tudi če je na podlagi zgodovinskih virov ali drugih narečnih oblik imena mogoče rekonstruirati oslabei samoglasnik, se v skladu z glasovno-pravopisnim načelom poknjiževanja tak polglasnik zapisuje s črko *e*, torej se nar. [pər jəští:n] – HI na Spodnji Dobravi poknjiži v *Pri Ještinu* in ne v *Pri Juštinu*, nar. [pər məkvà:ʋžouɕ] – HI v Lipnici pa se v skladu z narečnim izgovorom poknjiži v *Pri Mekvavžovcu* in ne v *Pri Mikvavžovcu*;
- polglasnika pred *r* v glasovno-pravopisno poknjiženi obliki imena ne zapisujemo, npr. *Pri Nabrneku*, nar. [pər ná:bərnek] – HI v Velesovem, *Pri Žihrrnu*, nar. [pər ží:hərən] – HI v Mavčičah;
- če zapis brez črke *e* za polglasnik pred *r* oz. s črko *e* pred drugim soglasnikom ne omogoča pravilnega branja imena, se ime zapiše drugače, torej ne npr. **Pri Brenkarju*, ampak *Pri Brnkarju* [pər bə:rənkərjo]¹³ – HI v Krnici;
- polglasnik pred *r* se z *e*-jem izjemoma zapiše tudi, ko je lastno ime (živi) priimek, pisan na tak način (npr. *Pri Cimpermanu*, nar. [pər cì:mpərman] – HI na Zgornji Dobravi)¹⁴ ali ko je v knjižnem jeziku uveljavljen tak zapis (npr. *Pri Štajercu*, nar. [pər štà:jərcə] – HI v Spodnjih Gorjah, *Pri Majerčku*, nar. [pər mə:jərcək] – HI na Črncu, *Pri Gašperčku* [pər gá:špərcəkə] – HI v Čadovljah);
- onemelih samoglasnikov v osnovi imena po glasovno-pravopisnem načelu v poknjiženi obliki ne pišemo, torej nar. [pər pš'cə] – HI na Spodnji Dobravi poknjižimo v *Pri Pšču*;
- pogosta pripona gorenjskih hišnih imen je *-nik*, ki pa je večinoma oslabela v *-nek* ali *-ənk*: glasovno-pravopisno je nar. [pər mə:snek] – HI na Prezrenjah torej mogoče poknjižiti zgolj v *Pri Masneku* (po etimološko-zgodovinskem načelu bi pripono, upoštevajoč narečno slabljenje ponaglasnega *-i-*, poknjižili v *Pri Masniku*); obliko s polglasnikom pred zvočnikom kot posledico onemitve nenaglasnega samoglasnika za njim pa glasovno-pravopisno poknjižimo s črko *e* za polglasnik, torej nar. [pər korì:təŋk] – HI v Sidražu v *Pri Koritenku* (po etimološko-zgodovinskem načelu pa bi pripono, upoštevajoč narečno slabljenje ponaglasnega *-i-*, rekonstruirali v *Pri Koritniku*);
- v narečno pripono *-njek/-njək* je lahko oslabela pripona *-njak*, ki ob le glasovno-pravopisnem knjiženju ohranja zapis z *-e-*: tako nar. [pər lì:znjək] – HI v Kranjski Gori poknjižimo v *Pri Liznjeku* (etimološko-zgodovinsko gre za pripono *-njak*, torej *Pri Liznjaku*);
- podobno ravnamo tudi ob oslabitvi samoglasnika v drugih priponah, npr. ime s pripono *-ič* v nar. [pər knà:fəlč]

Slika 2: Tablica s hišnim imenom Pr Váznk v Bodeščah
Tablet with house-name Pr Váznk in Bodešče
(Fotografija: J. Škofic)

- HI v Spodnjih Gorjah glasovno pravopisno poknjižimo v *Pri Knafelču*, etimološko-zgodovinsko pa v *Pri Knafliču*;
- onemele končnice se rekonstruirajo oz. poknjižijo tudi v glasovno-pravopisnem knjiženju: nar. [pər čá:čk] – HI na Srednji Dobravi v *Pri Čačku*.¹⁵

V projektih zbiranja starih hišnih imen, ki jih vodi RAGOR (*Kako se pri vas reče?* 2009/2010, *Spoznajmo stara hišna imena* 2010/2011 in *Nomen vulgare* 2012/2013), poknjiženje hišnih imen nekoliko bolj sledi etimološko-zgodovinskemu načelu, vendar le do te mere, da je ime še prepoznavno laičnemu (tj. nejezikoslovno izobraženemu) bralcu oz. se nosilec s tako poknjiženim imenom še lahko identificira.

»Poenostavljeni narečni zapis«, ki je zapisan na glinenih tablah, s katerimi so nanovo opremljene hiše, zgrajene pred 2. svetovno vojno, je (z izjemo polglasnika) pravzaprav (že predstavljena) glasovno-pravopisna poknjižitev imena, v kateri pa:

- je polglasnik vedno zapisan z znakom *ə* namesto s »knjižnim« *e*, in sicer tako v osnovi kot končnici imena, npr.: HI *Pr Kvándra* v Nošah, HI *Pr Məhlét* v Trsteniku, HI *Pr Úkovəh* na Bregu ob Savi, *Pr Ta Spódnjəmo Cnárjo* v Srednji vasi v Bohinju itd.;
- pravilo ne velja pred zvočnikom (torej tudi ne v predlogu [pər], ki se ga glasovno-pravopisno poknjiži v *pr*), če branje ne povzroča dvoumnosti, npr.: HI *Pr Frjáno* v Spodnjih Lazah, HI *Pr Grižlno* v Smokuču, HI *Pr Málnskəh* v Podreči, *Pər Štəmpiharjə* v Praprotni Polici);
- oslabela/onemela končnica ni rekonstruirana, ampak zapisana po živem izgovoru (kot *-0/-u/-e/-ol/-ə*);

13 Po etimološko-zgodovinskem načelu poknjiženja bi bilo to ime mogoče poknjižiti v *Pri Brnikarju* (z rekonstrukcijo onemelega ponaglasnega *ī*).

14 Priimki so v hišnih imenih ohranjeni zelo redko; priimek lastnika te domačije je npr. Frelih.

15 Glej še druge navedene primere.

Za t. i. »poknjženo različico«, ki sledi bolj etimološko-zgodovinskemu načelu poknjževanja, pa je bil pri tem projektu sprejet dogovor, da:

- se onemeli samoglasniki rekonstruirajo:
- redukcija samoglasnikov se npr. opušča v končnici imena in v predlogu *pri*, kjer se zapiše polni samoglasnik tako kot v knjižnem jeziku;
- po tem načelu se tudi očitno onemeli/oslabeleli samoglasniki ob *r* sredi imena (tj. v besedotvorni podstavi) morajo rekonstruirati, torej se nar. [pər andərjə:n] – HI v Tupaličah poknjži v *Pri Andrijanu* (ne *Pri Andrjanu*), enako tudi nar. [pər ərpɛ:to] – HI v Mužah, ki se poknjži v *Pri Repetu* (ne *Pri Rpetu*), zlasti če to podpira tudi zgodovinsko dokumentirano ime (npr. *Reppe*);
- v pripolah sledimo glasovno-pravopisnemu knjiženju (torej se nar. [pər à:itčo] – HI v Bohinjski Češnjici poknjži v *Pri Ajdču*, nar. [pər alù:šnek] – HI v Lužah pa se poknjži v *Pri Alušneku*); samoglasnik v pripoli (npr. v *-nik*) rekonstruiramo iz polglasnika samo v primeru, če se je ta razvil ob zvočniku zaradi onemitve sledečega samoglasnika (nar. [-əŋk], npr. v nar. [pər potò:čəŋk] – HI na Češnjici pri Kropi torej poknjžimo v *Pri Potočniku*);
- glede preglasa sledimo glasovno-pravopisnemu načelu knjiženja (nar. [pər jú:rjoʊc] se tako poknjži v *Pri Jurjovcu* – HI na Zgornji Dobravi);
- glede švapanja ter otrditve *í* in *ń* sledimo glasovno-pravopisnemu načelu knjiženja (torej ne etimologiziramo, zlasti če bi s tem ime postalo identifikacijsko neprepoznavno; tako se torej nar. [pər ú:k] – HI na Zgornji Dobravi tu poknjži v *Pri Uku* in ne *Pri Luku*; nar. [pər kregú:lčək] – HI v Bregu ob Kokri se poknjži v *Pri Kregulčku* itd.)
- švapanje se izjemoma opušča le v besedah, splošno znanih tudi v knjižnem jeziku, in sicer le v predkončniški poziciji (nar. [pər kó:zvə] – HI v Potočah se tako poknjži v *Pri Kozlu*, nar. [pər krá:lo] – HI v Doslovčah se poknjži v *Pri Kralju*, nar. [pər kər'h'lə] – HI v Olševku se poknjži v *Pri Krhlju* itd.; nar. [pər á:nzələnə] – HI v Tupaličah se poknjži v *Pri Anzeljnu*);
- sredi osnove imena se zapis *í* in *ń* ravna po glasovno-pravopisnem načelu knjiženja (nar. [pər kralí:č] – HI v Breznici se tako poknjži v *Pri Kraliču*,¹⁶ nar. [na polá:n] – HI v Kokri se poknjži v *Na Polani*, pravilo velja tudi, če je etimologija imena nejasna (nar. [pər cù:nari] – HI v Mavčičah se torej poknjži v *Pri Cunarju*);¹⁷
- se protetični *v-* lahko opušča, če to imena preveč ne oddalji od žive rabe (nar. [pər vorɛ:xarjo] – HI v Srednji vasi v Bohinju se poknjži v *Pri Oreharju*; nar. [pər vó:žbaʊto] – HI v Kranjski Gori pa se ne poknjži v **Pri*

Ožboltu, ker je to »predaleč« od govorne različice in se zdi različica *Pri Vožbovtu* bolj sprejemljiva);

- narečne soglasniške asimilacije (npr. *-čk-* > *-šk-*, *-dc-* > *-sc-*), disimilacije ipd. se v tem načinu poknjževanja hišnih imen rekonstruirajo, če se taka oblika imena preveč ne oddalji od žive rabe in če vsaj v eni od živih narečnih oblik izkazujejo neasimilirano podobo: nar. [pər má:šk] – HI na Brezjah bi torej lahko poknjžili v *Pri Mačku*, ker je izpričano tudi narečno poimenovanje gospodarja v obliki *Máčək* (ne **Mášk*, čeprav *Maškúla* in *Máškov*) in je taka oblika v zavesti nosilcev še živa); podobno je nar. [pər tə spò:dənmə já:gosca] – HI v Svetem Lenartu z narečno asimilacijo *-dc-* > *-tc-* > *-sc-* po onemitvi ponaglasnega *i* mogoče poknjžiti v *Pri Ta Spodnjem Jagodcu*, kar podpira tudi neasimilirana oblika pred samoglasnikom v poimenovanju gospodarja *Tə Spódən Jágodac* (ne pa tudi poimenovanje gospodinje *Tə Spódna Jághoka* z narečno asimilacijo *-dk-* > *-hk-*); asimilacija po zvonečnosti se v poknjženi različici ne upošteva (nar. [pər prí:mošk] se torej poknjži v *Pri Primožku*, zlasti ker je to podprto z živo rabo [prí:možək]);
- se opušča tudi *a-*kanje (HI *Pər Kaváčo* [pər kavá:čo] v Podkorenu – *Pri Kovaču*);

V etimološko-zgodovinsko nepoknjženi različici pa ostajajo poleg nerazložljivih imen torej tudi (jezikovno-razvojno sicer jasna) imena, ki bi se na tak način (zaradi nakopičenja več vrst narečnih glasoslovnih razvojev) preveč oddaljila od žive rabe in se zato nosilci ne bi mogli več identificirati z njimi (nar. [pər klofčá:rjə] – HI v Kropi se torej tu poknjži v *Pri Klofčarju* in ne v *Pri Klobučarju*, nar. [pər špá:nšč] – HI na Dobrem Polju pa v *Pri Španšču* in ne *Pri Župančiču* (kljub zgodovinsko dokumentiranemu imenu *Suppantschitsch*). Zdi se, da se narečni pojavi kot švapanje in proteza smejo rekonstruirati le pri imenih, nastalih iz občnih besed (ker je tu zavest o govornjeni narečni podobi imena v nasprotju s knjižno pisno podobo pri nosilcih imena bolj živa), ne pa tudi pri imenih, nastalih iz lastnih imen, ker so povezave med različicami teh imen manj uzaveščene.

Stopnja poknjžitve narečnih hišnih in ledinskih imen je odvisna predvsem od namena njihovega zbiranja: če gre »le« za dokumentacijo sinhronnega stanja imenja v določenem (zamejenem) okolju, je imena predvsem zaradi njihove identifikacijske funkcije smiselno poknjžiti le na glasovno-pravopisnem nivoju in jih torej zapisati s črkami knjižne abecede tako, da njihova izrazna podoba ostaja čim bližje živi (narečni) rabi. Če pa jih želimo prikazati v okviru vseslovenskega slovarja domačih hišnih in ledinskih imen in jih torej medsebojno (jezikoslovno) primerjati, je potrebna tudi večja stopnja njihove abstrakcije oz. poknjžitve tudi na etimološko-zgodovinski ravni.

16 Tvorjenko *Kraljič* bi po etimološko-zgodovinskem načelu poknjževanja in po analogiji s *Kraljem* sicer morali zapisati z *-lj-*.

17 Doslej smo v *lj* in *nj* poknjževali tudi, kjer je bilo otrditve v *l* in *n* nedvoumno mogoče razbrati iz narečnega imena (torej če se [l] izgovori pred *a/o/u*, kjer bi sicer pričakovali švapanje (*Pokljukar*, *Poljanc*, *Penkljač*; *Pušelj* – *Pri Pušlju*, *Škrbelj* – *Pri Škrbelju*), enako tudi v izglasju in v položaju pred soglasnikom (*Mangeljč*, *Prinzeljč*, *Mikeljč*).

Pravopisna problematičnost predložnih nenaselbinskih zemljepisnih lastnih imen

Problem, s katerim še že dlje časa ukvarjajo jezikoslovci, je tudi uporaba velike začetnice v predložnih zemljepisnih nenaselbinskih lastnih imenih (torej tudi v hišnih in ledinskih imenih). Dobrovoljc 2012 taka imena označuje kot eliptična, saj gre za »/.../ elips/o/ identifikacijske občnoimenske sestavine v vlogi jedra.« (Dobrovoljc, 2012, 55) Raba velike začetnice je med drugim odvisna od pojmovanja predloga kot stalne ali nestalne (spremenljive, (ne)obvezne) sestavine imena, kar je v narečjih lahko različno: gre za vprašanje, ali je osnovna oblika (hišnega) imena imenovalnik samostalnika oz. samostalniške besedne zveze v ednini oz. množini ali oblika s predlogom in samostalnikom v mestniku (npr. *Miklavževc/Pri Miklavževcu oz. Jurjevi/Pri Jurjevih*).¹⁸

»Predložna imena so z jezikovnega stališča na meji med občnoimenskimi zvezami in pravimi lastnimi imeni; zelo veliko jih najdemo v zemljepisnih lastnih imenih tako imenovanega mikrotoponimičnega izvora. Razmeroma dobro se še vidi, da gre za prvotne predložne sklonske oblike občnih imen in da te razmeroma težko ustvarijo novo imenovalniško obliko in nov sklanjatveni vzorec.« (Furlan 2000: 78–79)

Izhajajoč iz pravila, da je izrazna podoba lastnega imena »/.../natanko določena tako glede števila, izbire in zaporedja sestavin kot tudi glede skladenjskih odnosov med njimi« in da torej »sestavin v lastnem imenu /.../ ni mogoče ne spreminjati in ne dodajati ali odvzeti /.../« (Furlan, 2000, 76), bi bilo mogoče ob pregibanju spreminjajoči se predlog razumeti le kot »nesestavino« lastnega imena ali pa predložna imena razumeti kot t. i. prototoponime: »Hišna imena s strukturnim tipom predložnih besedne zveze se pojavljajo v več lastnoimenskih različicah (poleg osnovne oblike s predlogom *Pri* za odgovor na vprašanje *kje?* se pojavljata tudi neosnovni obliki s predlogoma *K* za odgovor na vprašanje *kam?* in *Od* za odgovor na vprašanje *od kod?*), zato jih lahko definiramo kot prototoponime.« (Šekli 2008: 153) »Imena s strukturnim tipom predložne besedne zveze kažejo od vseh tipov imen najtesnejšo zvezo z občnimi imeni. /.../ Podobno kot občna imena pa nimajo samo ene oblike, ampak se pojavljajo v več različnih oblikah glede na spreminjajočo se svojo stavčnočlensko vlogo. Poleg prostora/mesta izražajo vsaj še cilj (odgovor na vprašanje *kam?*) in izhodišče ((odgovor na vprašanje *od kod?*). V skladu s tem se ne pregiba (sklanja) samo imenska besedna zveza v določilu, ampak se spreminja tudi predlog v jedru. Tako se isto ime pojavlja z dvema predlogoma ali celo tremi /.../. Gre torej za pojav lastno-

imenske večoblikovnosti (proprialna polimorfija), ko se lastno ime pojavlja v več lastnoimenskih različicah (alonim, aloproprij). Pri tovrstnem imenskem tipu pride najbolj do izraza dejstvo, da so ledinska imena lastna imena v nastajanju (*nomina propria in statu nascendi*), vmesna stopnja med občnim in lastnim imenom, ki kaže na nepravo lastnoimenskost (pseudoproprialnost), predlastnoimenskost (protoproprialnost).« (Šekli, 2008, 48)

V nekaterih narečjih (npr. v gorenjščini) je odgovor na vprašanje *kako se reče tej hiši/domačiji?* vedno predložno ime, torej je predlog del tega zemljepisnega lastnega imena in se ga kot njegovo prvo sestavino piše z veliko začetnico. Druge besede hišnega imena se pišejo v skladu s slovenskim pravopisom¹⁹ z veliko začetnico, če so tudi same lastno ime (npr. *HI Pri Bodlaju* na Srednji Dobravi 4).

Predlagamo, da se z veliko začetnico piše vsaka prva zapredložna sestavina hišnega (npr. *HI Na Skalici* v Kropi 37 ali *Pri Spodnjem Kajetu* v Češnjevku 3) ali ledinskega imena (npr. *Pod Ta mokro skalo* v Kropi), in sicer ne glede na to, ali gre za izvorno lastno ali občno ime ali nepolnopomensko besedno vrsto. Ta odločitev predpostavlja, da se v odvisnih sklonih oz. kot odgovor na vprašanje *kam?* in *od kod?* predlog piše z malo začetnico (npr. *k Bodlaju, od Bodlaja*) – torej se predlog iz osnovne oblike prototoponima v teh oblikah krni (npr. *na Skalco, s Skalce*), medtem ko druga beseda lastnega imena tako v slišni kot pisni podobi ostaja nespremenjena (razen seveda na oblikoslovni ravni).²⁰

Predložno lastno ime se, ko gre za ledinska in nenaselbinska zemljepisna imena, lahko tudi pretvori, tako »/.../ da se sestavini prvotne (najpogosteje orodniške ali tožilniške) predložne zveze zrasteta in da se imenovalnik tvori z ustrezno končnico /.../« (Furlan, 2000, 79) – na ta način preobrazena predložna imena pa so besedotvorno »sklopi s predlogi« (Dobrovoljc, 2012, 55, po Snoj, 2010, 42–43) oz. zloženske (po SP 1962: 38, § 41), npr. *To je (kraj) Podpeč in Grem v Podpeč ter Grem iz Podpeči* (LI, Vnanje Gorice, inf. Vlado Nartnik) ali *To je (vas) Podnart in Hišo ima v Podnartu* – a starejši domačini poznajo tudi še obliko *Bil sem pod Nartom/*Podnartom/*Pod nartom*. Tako preobrazena ledinska imena kažejo svojo prototoponimnost prav v neustaljeni rabi, saj je mogoče slišati stavke kot *Tam je Pod Veliko skalo* in *Grem pod Veliko skalo/*Pod Veliko skalo oz. Grem spod Velike skale/*Spod velike skale*, ne pa tudi *Grem *na Pod veliko skalo* ali *Bil sem *na Pod veliko skalo* (Vnanje Gorice, inf. Vlado Nartnik); podobno namesto pogostejšega *To je Podvin* in *Srečal sem ga v Podvinu*, starejši rečejo tudi *Srečal sem ga pod Vinom/*Podvinom* (Gorica pri Radovljici, inf. Florijan

18 Za gorenjsko narečje se npr. zdi predlog obvezna sestavina poimenovanja oz. odgovora na vprašanje *kako se tu reče?/kaj je to?*, medtem ko se npr. v rožanskem koroškem narečju na to vprašanje večinoma odgovarja brezpredložno.

19 SP 2001: 14, § 73–76.

20 Šekli, 2008, 48 (za LI) in 139 (za HI) predlaga pisanje predloga v imenih s strukturnim tipom predložne besedne zveze z veliko začetnico (npr. *Pri koritu – H koritu – Od korita*), vendar se zdi, da tak zapis ne nadomešča ustrezno kopičenja predlogov v smislu (*Grem*) **k Pri koritu/*od Pri koritu*.

Škofic). Proces, ko prvotno brezpredložno zemljepisno lastno ime zaradi pogostnosti njegove rabe v predložni zvezi postane predložno (tj. ko predlog iz pogosto govorjene besedne zveze postane del lastnega imena oz. njegova predpona), dokazuje tudi naslednji gorenjski primer (inf. Majda Šmitek iz Kroke): za krajevno ime *Lipnica* (od kod? – z *Lipnice* in kam? – na *Lipnico*) je mogoče slišati tudi *Bil je z Nalipnice*, ne pa tudi (še) *Tu se reče *Nalipnica*, pač pa (kot odgovor na vprašanje kje?) *Tu je na Lipnici*.

Mikrostruktura slovarja

Za leksikografsko delo je (ob domišljenem geslovníku) pomembna predvsem optimalna zasnova strukture slovarskega članka.²¹

Slovarček hišnih in/ali ledinskih imen enega kraja je lahko zelo preprosto urejen po abecednem redu glasovno-pravopisno poknjžjenih iztočnic. Tak geselski članek ima standardne sestavine, tj. iztočnico (poknjžjeno in za znakom ► narečno v fonetičnem zapisu) v osnovnih slovarskih oblikah (imenovalnik oz. (pri HI) mestnik in rodilnik, lahko tudi dajalnik), ki jima sledi besednovrstna oznaka (navadno gre za samostalnike in samostalniške besedne zveze v različnih slovničnih spolih in številih), razlaga pomena, tj. geografska identifikacija objekta, in ponazarjalno gradivo v fonetični transkripciji (pri HI poimenovanje gospodarja, gospodinje, pridevnik, pri LI izseček iz besedila). Za znakom ■ so lahko dodani tudi etimološki podatki. Primer:

Jeromove doline ► *Jerò:move dolí:ne -ax dolí:n* ž mn. LI, vrtača v Rovtah, ki pripada kmetiji Pri Jeromu: *ǰ Jerò:movo dolí:no i 'šú kosi:t* ■ **(Jerom)-ov-ъ + *dol-in-a* ← lastno ime *Jerom* (← lat. *Hieronim*) + **dol-ъ* 'jama, votlina, dolina'

Jeromova planina ► *Jerò:mova pʷaní:na -e -e* ž LI, planina nad Rovtami, ki pripada kmetiji Pri Jeromu: *ǰ Jerò:mou pʷaní:n so pá:slə* ■ **(Jerom)-ov-ъ + *plan-in-a* ← lastno ime *Jerom* (← lat. *Hieronim*) + **poln-ъ* 'prostran, raven'

Na Skalci ► *Na Ská:lč, s Ská:lce, prɔt Ská:lč* ž, HI Krova 37: *ǰ Gré:gor s Ská:lce, -ja s Ská:lce* m, *ǰ À:nica s Ská:lce, -e s Ská:lce* ž, / prid. ■ **na 'na' + *skal-ic-a* ← **skal-a* 'skala, pečina'

Pri Jeromu ► *Pər Jerò:m, od Jerò:ma, prɔt Jerò:m* m, HI Rovte 10: *ǰ Jerò:m -a* m, *ǰ Jerò:mka -e* ž, *Jerò:mou -va -Ø* prid. || FK 1827 Jeron, SA 1774–1855 Jerom ■ **(Jerom)-ъ* ← lat. *Hieronim*

Pri Ta Spodnjem Kajetu ► *Pər Ta Spò:dənmə Kajét, ot Ta Spò:dənga Kajé:ta, prɔt ta Spò:dənmə Kajé:t* m, HI Češnjevček 3: *ǰ Ka'je Kajé:ta* m, *ǰ Kajé:va -e* ž, *Kajé:č Kajé:va Kajé:č* prid. ■ **pri 'pri' + *tə 'ta' + *sʷ-pod-ъŋ-ъ + *(Kaj) -e* ← lastno ime *Kaje*

Gradnja vseslovenskega slovarja domačih (tj. narečnih) hišnih in ledinskih imen zahteva skupno, tj. na morfološki (etimološko-zgodovinski) analizi temelječo poknjžitev imena, ki je iztočnica slovarskega članka.

Poknjženi imenovalniški obliki hišnega imena (oblikovani na osnovi morfološke analize) in njenemu besednovrstnemu označevalniku sledi identifikacija imena (kraj s hišno številko) s poknjženo (z oznako jakostnega naglasa) in narečno (z oznako tonemskega naglasa v ogletem oklepaju) obliko hišnega imena (kot odgovor na vprašanje *Kako se tej hiši reče?*), ki je predložna ali ne, v ednini ali množini. Sledi poknjženo in narečno poimenovanje gospodarja in gospodinje v imenovalniku in rodilniku (*Od kod greste?*), morda tudi v tožilniku in dajalniku (*Kam greste? – V/na* oz. *h/k* ...) ter pripadajoči pridevnik v poknjženi in narečni različici. Nato znaku ♦ sledi dokumentarno gradivo oz. zgodovinski zapisi.

Poknjženi iztočnici ledinskega imena z besednovrstnim označevalnikom in njeni diahroni morfološki analizi prav tako sledi identifikacija imena (tj. geografska umestitev ledinskega imena v prostor) s poknjženo in narečno obliko ledinskega imena (*Kako se tam/temu reče?*), sledi ponazarjalno gradivo, tj. navedba različnih slovničnih oblik imena, če je mogoče, s sobesedilom. Vsaka identifikacijska enota ima lahko tudi dokumentarni razdelek z navedbo imena v zgodovinskem viru. Interaktivni slovar je lahko opremljen tudi s povezavami k zemljevidom, fotografijam, zgodovinskim dokumentom in zvočnim posnetkom narečnih poimenovanj.

Primer slovarske predstavitve izlastnoimenskega hišnega imena (HI):

Jur- ⇒ Jur, Jurc/Jurec, Jurč/Jurič, Jurček, Jurčelj, Jurčnik, Jurgelj, Jurjevec/Jurjovec, Jurjevi/Jurjovi, Jurk/Jurek, Jurež, Jurman

Pri Júru < **pri 'pri' + *Jur-ъ 'svetniško ime' ← lat. Georgius, m*

► HI²² Kokra 20a: Pri Júru [pər jú:rjə], ♂ Júru [jú:r -ja], ǰ Júrvovka [jú:rjovka -e], prid. Júrvov [jú:rjov -va -Ø] ♦ FK 1827 Mauthhauss

► HI Krnica 29: Pri Júru [pər jú:rjo], ♂ Júrvov [jú:rjov -ga], ǰ Júrvova [jú:rjova -e], prid. Júrvov [jú:rjov -va -Ø] ♦ /

► HI Mavčiče 37: Pri Júru [pər jú:ri], ♂ Júru [jú:r -ja], ǰ Júrvovka [jú:rjovka -e], prid. Júrvov [jú:rjov -va -Ø] ♦ /

► HI Zasip, Rebr 23, in Rodine 16: Pri Júru [pər jú:rjo], ♂ Júru [jú:r -ja], ǰ Júrvovka [jú:rjovka -e], prid. Júrvov [jú:rjov -va -Ø] ♦ /

Pri Júrcu < **pri 'pri' + *Jur-ъc-ъ 'svetniško ime' ← lat. Georgius, m*

► HI Kranjska Gora, Borovška cesta 67: Pri Júrcu [pər jú:rcə], ♂ Júrcja [jú:rca -a], ǰ Júrcinja [jú:rcnja -e], prid. Júrcjev/Júrcjev [jú:rca -va -Ø] ♦ /

21 Šekli, 2008, 68–69 predlaga in v monografiji uporablja nekoliko drugačno, a zelo podobno strukturo geselskega članka.

22 HI si v seznamu sledijo po abecednem redu naslova.

▶ HI Podkoren 44: Pri Júrcu [pər jú:rco], ♂ Júrc [jú:rc -a], ō Júrcinja [jú:rcnja -e], prid. Júrccev/Júrcjev [jú:rcaɥ -va -Ø] ❖ FK 1827 Jurz

Pri Júrcu/Pri Júriču < *pri 'pri' + *Jur-ič-b 'svetniško ime' ← lat. *Georgius*, m

▶ HI Blejska Dobrava 68: Pri Júrcu [pər jú:rč], ♂ Júrc [jú:rč -a], ō Júrcła [jú:rčla -e], prid. Júrcov [jú:rčou -va -Ø] ❖ FK 1827 Jurz

Pri Júrcu < *pri 'pri' + *Jur-bč-bk-b 'svetniško ime' ← lat. *Georgius*, m

▶ HI Bistrica 1: Pri Júrcu [pər jú:rč], ♂ Júrc [jú:rč -a], ō Júrcčkovca [jú:rčkovca -e], prid. Júrcčkov [jú:rčkov -va -Ø] ❖ FK 1827 Jurzhek

▶ HI Breg ob Savi 31: Pri Júrcu [pər jú:rč], ♂ Júrc [jú:rč -a], ō Júrcčkovca [jú:rčkovca -e], prid. Júrcčkov [jú:rčkov -va -Ø] ❖ FK 1827 Jurschek

▶ HI Brezje 7: Pri Júrcu [pər jú:rč], ♂ Júrc [jú:rč -a], ō Júrcčkovca [jú:rčkovca -e], prid. Júrcčkov [jú:rčkov -va -Ø] ❖ FK 1827 Jurzheg

▶ HI Srednja Dobrava 13: Pri Júrcu [pər jú:rč], ♂ Júrc [jú:rč -a], ō Júrcčkovca [jú:rčkovca -e], prid. Júrcčkov [jú:rčkov -va -Ø] ❖ /

Pri Júrceljnu < *pri 'pri' + *Jur-bč-bł-b 'svetniško ime' ← lat. *Georgius*, m

▶ HI Rateče 138: Pri Júrceljnu [pər jú:rčeljna], ♂ Júrcelj [jú:rčelj -na], ō Júrclja [jú:rčlja -e], prid. Júrceljnov [jú:rčeljnaɥ -va -Ø] ❖ FK 1827 Jurzhel

Pri Júrcniku < *pri 'pri' + *Jur-bc-n-ik-b 'svetniško ime' ← lat. *Georgius*, m

▶ HI Praprotna Polica 10: Pri Júrcniku [pər jú:rčnek], ♂ Júrcnik [jú:rčnek -a], ō Júrcnica [jú:rčnca -e], prid. Júrcnikov [jú:rčnekov -va -Ø] ❖ FK 1827 Jurzheneg

Pri Júrgeljnu < *pri 'pri' + *Jur-g-bł-b 'svetniško ime' ← lat. *Georgius*, m

▶ HI Podkoren 24: Pri Júrgeljnu [pər jú:rgeljno], ♂ Júrgelj [jú:rgelj -na], ō Júrglja [jú:rglja -e], prid. Júrgeljnov [jú:rgeljnaɥ -va -Ø] ❖ Jurgle

Pri Júrjencu/Jurjovcu < *pri 'pri' + *Jur-j-ev-bc-b 'svetniško ime' ← lat. *Georgius*, m

▶ HI Grad 10 in Pšata 5: Pri Júrjencu [pər jú:rjoɥc], ♂ Júrjenc [jú:rjoɥc -a], ō Júrjevka [jú:rjoɥka -e], prid. Júrjevčev [jú:rjoɥčou -va -Ø] ❖ /

▶ HI Zgornja Dobrava 13: Pri Júrjencu [pər jú:rjoɥc], ♂ Júrjenc [jú:rjoɥc -a], ō Júrjevka [jú:rjoɥka -e], prid. Júrjevčev [jú:rjoɥčou -va -Ø] ❖ FK 1827 Juriuz

▶ HI Zgornje Gorje 20: Pri Júrjencu [pər jú:rjoɥco], ♂ Júrjenc [jú:rjoɥc -a], ō Júrjevka [jú:rjoɥka -e], prid. Júrjevčev [jú:rjoɥčou -va -Ø] ❖ /

Pri Júrjevih/Jurjovih < *pri 'pri' + *Jur-bj-ev-b 'svetniško ime' ← lat. *Georgius*, m

▶ HI Praše 6: Pri Júrjevih [pər jú:rjovəx], ♂ Júrjenc [jú:rjoɥc -a], ō Júrjevka [jú:rjoɥka -e], prid. Júrjevčev [jú:rj-ou -va -Ø] ❖ SA 1 (1823–1829) Jur

Pri Júrcu < *pri 'pri' + *Jur-bk-b 'svetniško ime' ← lat. *Georgius*, m

▶ HI Spodnje Duplje 42: Pri Júrcu [pər jú:rc], ♂ Júrc [jú:rc -a], ō Júrcna [jú:rcna -e], prid. Júrcmanov [jú:rmanaɥ -va -Ø] ❖ /

Pri Júrcu < *pri 'pri' + *Jur-ež-b 'svetniško ime' ← lat. *Georgius*, m

▶ HI Črničev 8: Pri Júrcu [pər jú:reš], ♂ Júrc [jú:reš -ža], ō Júrcčka [jú:reška -e], prid. Júrcčkov [jú:rečou -va -Ø] ❖ FK 1827 Juresch

Pri Júrcu < *pri 'pri' + *Jur-man-b 'svetniško ime' ← lat. *Georgius*, m

▶ HI Mišače 12: Pri Júrcu [pər jú:rman], ♂ Júrc [jú:rman -a], ō Júrcmanka [jú:rmanka -e], prid. Júrcmanov [jú:rmanaɥ -va -Ø] ❖ FK 1827 Jurmann

Pri Júrcu < *pri 'pri' + *Jur-š-bk-b 'svetniško ime' ← lat. *Georgius*, m

▶ HI Praprotna polica 3: Pri Júrcu [pər jú:rsek], ♂ Júrc [jú:rsek -a], ō Júrcica [jú:ršca -e], prid. Júrcčkov [jú:rškov -va -Ø] ❖ FK 1827 Jurschek

Primeri slovarske predstavitve izobčnoimenskega hišnega imena (HI):

kajž- ⇒ Kajža, Kajž, Kajžar, Kajževc/Kajžovec, Kajžnik

Kajža < *(kajž)-a 'majhna kmečka hiša' ← bav. nem. Kaise, Kaische (prim. nem. *die Keische*), ž

▶ HI Vrba 21: HI Kájža [kà:iža], ♂ Ta Kájžen [ta kà:ižən -ga], ō Ta Kájžna [ta kà:ižna -e], prid. Kájžen [ta kà:ižən -žna -Ø] ❖ FK 1827 Kaischneg

V Kajži < *vb 'v' + *(kajž)-a 'majhna kmečka hiša' ← bav. nem. Kaise, Kaische (prim. nem. *die Keische*), ž

▶ HI Kokra 50: HI V Kájži [v kà:iš], ♂ Kájžar [kà:ižar -ja], ō Kájžarca [kà:ižarca -e], prid. Kájžarjov [kà:ižarjou -va -Ø] ❖ FK 1827 Kaischer

▶ HI Paloviče: HI V Kájži [v kà:iš], ♂ Kájževc [kà:ižovc -a], ō Kájževka [kà:ižovka -e]/ Kájžna [kà:ižna -e], prid. Kájžev [kà:ižov -va -Ø] ❖ SA Pajšebnek ali Kajževc

▶ HI Smokuč 15: HI V Kájži [v kà:iš], ♂ Kájžnek [kà:ižnek -a], ō Kájženca [kà:iženca -e], prid. Kájžen [kà:ižən -žna -Ø] ❖ /

▶ HI Strahinj 38: HI V Kájži [v kà:iš], ♂ Kájževc [kà:ižovc -a], ō Kájžna [kà:ižna -e], prid. Kájžev [kà:ižov -va -Ø] ❖ /

Pri Kajži < *pri 'pri' + *(kajž)-a 'majhna kmečka hiša' ← bav. nem. Kaise, Kaische (prim. nem. *die Keische*), ž

▶ HI Možjanca 13: HI Pri Kájži [pər kà:iš], ♂ /, ō /, prid. / ♦ FK 1827 Kaischar

▶ HI Zgornje Duplje 25: HI Pri Kájži [pər kà:iš], ♂ Kájževca [kà:ižouc -a], ō Kájževka [kà:ižouka -e], prid. Kájžev [kà:ižou -va -Ø] ♦ /

Pri Kajžu < *pri 'pri' + *(kajž)-b < *(kajž)-a 'majhna kmečka hiša' ← bav. nem. Kaise, Kaische (prim. nem. *die Keische*), m

▶ HI Bled, Rečiška cesta 41: HI Pri Kájžu [pər kà:ižou], ♂ Kájž [kà:iš -ža], ō Kájževka [kà:ižouka -e], prid. Kájžev [kà:ižou -va -Ø] ♦ FK 1827 Kaisoutz

▶ HI Brezje 50: HI Pri Kájž [pər kà:iš], ♂ Kájž [kà:iš -ža], ō Kájžrica [kà:ižarca -e], prid. Kájžev [kà:ižou -va -Ø] ♦ /

▶ HI Grabče 20: HI Pri Kájžu [pər kà:ižou], ♂ Kájž [kà:iš -ža], Kájževca [kà:ižouc -a], ō Kájževka [kà:ižouka -e], prid. Kájžev [kà:ižou -va -Ø] ♦ FK 1827 Kaischa

▶ HI Kranjska Gora, Borovška cesta 57: HI Pri Kájžu [pər kà:ižou], ♂ Kájž [kà:iš -ža], ō Kájžnja [kà:ižnja -e], prid. Kájžev [kà:ižau -va -Ø] ♦ /

▶ HI Podkoren 68: HI Pri Kájžu [pər kà:ižou], ♂ Kájž [kà:iš -ža], ō Kájžnja [kà:ižnja -e], prid. Kájžev [kà:ižau -va -Ø] ♦ FK 1827 Kaischar

▶ HI Spodnje Gorje 40: HI Pri Kájžu [pər kà:ižou], ♂ Kájž [kà:iš -ža], ō Kájževka [kà:ižouka -e], prid. Kájžev [kà:ižou -va -Ø] ♦ /

▶ HI Srednja Vas 101: HI Pri Kájžu [pər kà:iš], ♂ Kájž [kà:iš -ža], Kájžnja [kà:ižnja -e], ō Kájževka [kà:ižouka -e], prid. Kájžev [kà:ižou -va -Ø] ♦ /

▶ HI Zasip, Rebr 15: HI Pri Kájžu [pər kà:ižou], ♂ Kájž [kà:iš -ža], ō Kájževka [kà:ižouka -e], prid. Kájžev [kà:ižou -va -Ø] ♦ /

▶ HI Zgornja Dobrava 28: HI Pri Kájžu [pər kà:iš], ♂ Kájžev [kà:ižou -ga], ō Kájževa [kà:ižova -e], prid. Kájžev [kà:ižou -va -Ø] ♦ FK 1827 Kaischouz

Pri Kajžarju < *pri 'pri' + *(kajž)-ar-b < *(kajž)-a 'majhna kmečka hiša' ← bav. nem. Kaise, Kaische (prim. nem. *die Keische*), m

▶ HI Babni Vrt 8: HI Pri Kajžarju [pər kà:ižarjə], ♂ Kajžar [kà:ižar -ja], ō Kajžarica [kà:ižarca -e], prid. Kajžarjev [kà:ižarjə -va -Ø] ♦ FK 1827 Schimneg

▶ HI Bohinjska Češnjica 43: HI Pri Kajžarju [pər kà:ižarjə], ♂ Kajžar [kà:ižar -ja], ō Kajžarica [kà:ižarca -e], prid. Kajžarjev [kà:ižarjə -va -Ø] ♦ FK 1827 Kaischar

▶ HI Mače 14: HI Pri Kajžarju [pər kà:ižarjə], ♂ Kajžar [kà:ižar -ja], ō Kajžarica [kà:ižarca -e], prid. Kajžarjev [kà:ižarjə -va -Ø] ♦ FK 1827 Kaishar

▶ HI Podjelje 15: HI Pri Kajžarju [pər kà:ižarjə], ♂ Kajžar [kà:ižar -ja], ō Kajžarica [kà:ižarca

-e], prid. Kajžarjev [kà:ižarjə -va -Ø] ♦ FK 1827 Kaischar

▶ HI Podreča 48: HI Pri Kajžarju [pər kà:ižarjə], ♂ Kajžar [kà:ižar -ja], ō Kajžarica [kà:ižarca -e], prid. Kajžarjev [kà:ižarjə -va -Ø] ♦ SA 1 (1772–1812) Kajshar

▶ HI Poljšica pri Podnartu 18: HI Pri Kajžarju [pər kà:ižarjə], ♂ Kajžar [kà:ižar -ja], ō Kajžarica [kà:ižarca -e], prid. Kajžarjev [kà:ižarjə -va -Ø] ♦ FK 1827 Kaischar

▶ HI Povelje 4: HI Pri Kajžarju [pər kà:ižarjə], ♂ Kajžar [kà:ižar -ja], ō Kajžarica [kà:ižarca -e], prid. Kajžarjev [kà:ižarjə -va -Ø] ♦ FK 1827 Kaischar

▶ HI Rateče 47: HI Pri Kajžarju [pər kà:ižarjə], ♂ Kajžar [kà:ižar -ja], ō Kajžarica [kà:ižarca -e], prid. Kajžarjev [kà:ižarjə -va -Ø] ♦ FK 1827 Vasar

▶ HI Rateče 153: HI Pri Kajžarju [pər kà:ižarjə], ♂ Kajžar [kà:ižar -ja], ō Kajžarica [kà:ižarca -e], prid. Kajžarjev [kà:ižarjə -va -Ø] ♦ FK 1827 Kaisher

▶ HI Zgornje Duplje 36: HI Pri Kajžarju [pər kà:ižarjə], ♂ Kajžar [kà:ižar -ja], ō Kajžarica [kà:ižarca -e], prid. Kajžarjev [kà:ižarjə -va -Ø] ♦ SA 1 (1750–1829 oz. 1823–1829) Kajshar

Pri Kajževcu/Kajžovcu < *pri 'pri' + *(kajž)-ev-bc-b < *(kajž)-a 'majhna kmečka hiša' ← bav. nem. Kaise, Kaische (prim. nem. *die Keische*), m

▶ HI Breg ob Kokri 17: HI Pri Kajževcu [pər kà:iževcə], ♂ Kajževca [kà:iževca -a], ō Kajževka [kà:ižouka -e], prid. Kajževčev [kà:iževčou -va -Ø] ♦ FK 1827 Kaishoutz

▶ HI Jereka 18: HI Pri Kajževcu [pər kà:iževcə], ♂ Kajževca [kà:iževca -a], ō Kajževka [kà:ižouka -e], prid. Kajževčev [kà:iževčou -va -Ø] ♦ FK 1827 Grabner

▶ HI Mavčiče 15: HI Pri Kajževcu [pər kà:iževcə], ♂ Kajževca [kà:iževca -a], ō Kajževka [kà:ižouka -e], prid. Kajževčev [kà:iževčou -va -Ø] ♦ SA 1 (1758–1811) Kmet Kajsha

Pri Kajžniku < *pri 'pri' + *(kajž)-n-ik-b < *(kajž)-a 'majhna kmečka hiša' ← bav. nem. Kaise, Kaische (prim. nem. *die Keische*), m

▶ HI Rateče 43: HI Pri Kajžniku [pər kà:ižəŋk], ♂ Kajžnik [kà:ižəŋk -a], ō Kajžnica [kà:ižəŋca -e], prid. Kajžnikov [kà:ižəŋkou -va -Ø] ♦ FK 1827 Kaishenk

skal- ⇒ Skalar/Skavar, Na Skalci

Na Skálci m < *na 'na' + *skal-ic-a 'majhna skala' ← *skal-a 'skala, pečina', ž

▶ HI Kropa 37: HI Na Skalci [na ská:lci], ♂ NN s Skálce [s ská:lce], ō NN s Skálce [s ská:lce], prid. / ♦ /

Pri Skálarju/Pri Skávarju < *pri 'pri' + *skal-ar-
← *skal-a 'skala, pečina', m

▶ HI Brezje 66: HI Pri Skávarju [pər skà:varjə],
♂ Skávar [skà:var -ja], ♂ Skávarca [skà:varca
-e], prid. Skávarjev [skà:varjoɥ -va -Ø] ❖ /

▶ HI Jama 21: HI Pri Skávarju [pər skà:vari],
♂ Skávar [skà:var -ja], ♂ Skávarca [skà:varca
-e], prid. Skávarjev [skà:varjoɥ -va -Ø] ❖ FK
1827 Urbanoutz

▶ HI Kamna Gorica 15: HI Pri Skávarju [pər
skà:varjə], ♂ Skávar [skà:var -ja], ♂ Skávarca
[skà:varca -e], prid. Skávarjev [skà:varjoɥ -va
-Ø] ❖ /

▶ HI Kranjska Gora, Borovška cesta 7: HI Pri
Skávarju [pər skà:varjo], ♂ Skávar [skà:var
-ja], ♂ Skávarca [skà:varca -e], prid. Skávarjev
[skà:varjoɥ -va -Ø] ❖ FH 1827 Skavar

▶ HI Ovsišje 52: HI Pri Skávarju [pər skà:varjə],
♂ Skávar [skà:var -ja], ♂ Skávarca [skà:varca
-e], prid. Skávarjev [skà:varjoɥ -va -Ø] ❖ /

Primer slovarske predstavitve ledinskega imena (LI):

skal- ⇒ Hrupova skala, Mobijeva skala, Pod Skalo,
Pod Ta mokro skalo, Pod Ta gladko skalco

Hrupova skala ž < *(Hrup)-ov-a + *skal-a ← la-
stno ime Hrup + *skal-a 'skala, pečina'

▶ LI velike skale ob cesti, Leše: Hrúpova skála
[xrù:pova ská:va], R od Hrúpove skále [od
xrù:pove ská:le], DM pri Hrupovi skali [pər
xrù:poɥ ská:l] ❖ /

Mobijeva skala ž < *(Mobi)-j-ev-a + *skal-a ← la-
stno ime Mobi + *skal-a 'skala, pečina'

▶ LI skale v Gmajni, kjer so sedeli pastirji,
Leše: Móbijeva skáva [mò:bjova ská:va], R od
Móbijeve skále [od mò:bjove ská:le], DM pri
Móbijevi skáli [pər mò:bjov ská:l] ❖ /

Pod Skalo ž < *podъ 'pod' + *skal-a 'skala, pe-
čina'

▶ LI gozdnatega področja pod skalo/pečmi
v Vršah, Blejska Dobrava: Pod Skálo [pod
ská:vo], R izpod Skále [spod ská:le], T pod
Skálo [pod ská:vo] ❖ /

Pod Ta mokro skalo ž < *podъ 'pod' + *tъ 'ta' +
*mokr-ъ 'moker' + *skal-a 'skala, pečina'

▶ LI področja pod skalo, iz katere teče voda,
ob poti od cerkve proti Vodiam, Kropa: Pod
Ta mókro skalo [pot ta mò:kro skà:lo], R iz-
pod Ta mokre skale [spod ta mò:kre ská:le], T
pod Ta mokro skalo [pot ta mò:kro ská:lo] ❖ /

Pod Ta gladko skalco ž < *podъ 'pod' + *tъ 'ta' +
*glad-ъk-ъ 'gladek' + *skal-ic-a ← *skal-a 'skala,
pečina'

▶ LI področja ob poti z Javornika, kjer je ve-
čja, izrazito gladka skala, Blejska Dobrava:
Pod Ta gládsko skálco [pot ta gvà:xko ská:lco],
R izpod Ta gládke skálce [spod ta gvà:xke

ská:lce], T pod Ta gládsko skálco [pot ta
gvà:xko ská:lco] ❖ /

Če je kazalo korenov poimenovanj s kazalkami k
imenom obvezna sestavina slovarja hišnih oz. ledinskih
imen, mora biti tak slovar opremljen tudi z »obrnjenim«
kazalom (od brezpredložnih imen h korenem poimeno-
vanj, lahko tudi od začetne besede imena (torej od pre-
dloga) h korenemu poimenovanj, tj.:

Jur (HI) ⇒ **Jur-**

Jurc/Jurec (HI) ⇒ **Jur-**

Jurč/Jurič (HI) ⇒ **Jur-**

Jurček (HI) ⇒ **Jur-**

Jurčelj (HI) ⇒ **Jur-**

Jurčnik (HI) ⇒ **Jur-**

Jurec/Jurc (HI) ⇒ **Jur-**

Jurek/Jurk (HI) ⇒ **Jur-**

Jurež (HI) ⇒ **Jur-**

Jurgelj (HI) ⇒ **Jur-**

Jurič/Jurč (HI) ⇒ **Jur-**

Jurjevec/Jurjovec (HI) ⇒ **Jur-**

Jurjevi/Jurjovi (HI) ⇒ **Jur-**

Jurk/Jurek (HI) ⇒ **Jur-**

Jurman (HI) ⇒ **Jur-**

Kajž (HI) ⇒ **kajž-**

Kajža (HI Pri Kajži, HI V Kajži) ⇒ **kajž-**

Kajžar (HI) ⇒ **kajž-**

Kajžvec/Kajžovec (HI) ⇒ **kajž-**

Kajžnik (HI) ⇒ **kajž-**

Skala (LI Pod Skalo, Pod Ta mokro skalo) ⇒ **skal-**

Skalar/Skavar (LI) ⇒ **skal-**

Skalca (HI Na Skalci, LI Pod Ta gladko skalco) ⇒
skal-

Na (HI Na skalci) ⇒ **skal-**

Pod (LI Pod Ta gladko skalco, Pod Ta mokro skalo,
Pod Skalo) ⇒ **skal-**

Pri (HI) ⇒ **skal-, Jur-, kajž-**

V (HI V kajži) ⇒ **kajž-**

Hrup (LI) ⇒ **skal-**

Mobi (LI) ⇒ **skal-**

moker (LI) ⇒ **skal-**

gladek (LI) ⇒ **skal-**

SKLEP

Zbiranje in strokovno zapisovanje hišnih in ledinskih
imen je gotovo pomembno področje ohranjanja nacio-
nalne žive kulturne dediščine, zanimivo tako za laike
kot za znanstveno obdelavo zbranega gradiva, zato je-
zikoslovna analiza tovrstnega lastnoimenskega gradiva
in njegova predstavitev v slovarju zahteva natančno me-
todologijo zbiranja in zapisovanja ter domišljeno leksi-
kografsko zasnovano. Ob tem se zdi pomembna odločitev
glede načina poknjiževanja lastnih imen, saj glasovno-
pravopisno knjiženje omogoča kar največjo stopnjo
identifikacije imena z nosilcem oz. objektom poime-
novanja, medtem ko etimološko-zgodovinsko knjiženje

omogoča jezikoslovno primerjavo morfološke strukture, besedotvornih značilnosti in s tem tudi motivacij poimenovanj.

Gradnja vseslovenskega slovarja tovrstnih zemljepisnih lastnih imen bo zahtevalo usklajeno sodelovanje

vseh slovenskih dialektoloških raziskovalnih središč in različnih strok (ob jezikoslovju tudi geografije, etnologije, zgodovine), pri čemer bo pomembno vlogo (lahko) imelo tudi šolsko projektno delo in ljubiteljsko zbiranje narečne imenske dediščine.

*Slika 3: Tablica s hišnim imenom Pr Rémc na Lancovem
Tablet with house-name Pr Rémc in Lancovo
(Fotografija: J. Škofic)*

PROJECT OF SLOVENE DICTIONARY OF DIALECT MICRO-TOPONYMS
AND HOUSE NAMES

Jožica ŠKOFIC

Fran Ramovš Institute of Slovenian Language SRC SASA, 1000 Ljubljana, Novi trg 4, Slovenia
University of Primorska, Faculty of Humanities, 6000 Koper, Titov trg 5, Slovenia
e-mail: guzej@zrc-sazu.si

SUMMARY

This paper briefly presents the methodology for the collection and transcription of dialect micro-toponyms and house names, which are an important part of non-material/live cultural heritage. The principles of the standardised transcription (based on morphonological analysis) of these geographical proper names are outlined here, with an emphasis on the orthographic pragmatism of prepositional non-settlement-related geographical proper names and the proposed solution of this issue. The concept of a dictionary of Slovene dialectal micro-toponyms and house names, based on Upper Carniola (Gorenjska) dialect material, is presented, along with the structure of such a dictionary and the microstructure of the separate dictionary entries.

In dialect names, because of various dialect phonetical (and morphological) developments, the discrepancy between the vocal-orthographical and etymological-historical variants of standardised transcription, based on morphonological analysis, can be very great, and therefore particularly problematic for identification. The degree of standardised transcription of dialectal house and micro-toponymic names depends largely on the purpose of their collection: if it is 'only' to document the synchronous state of names (nouns) in a certain (delineated) environment, it makes sense to standardise their transcription only to the vocal-orthographical level, mainly due to their identification function, and therefore to transcribe them using the letters of the standardised alphabet so that their expressive image remains as close to live (dialect) use as possible. However, if we wish to display them in the context of the Slovene dictionary of local house and micro-toponymic names, and therefore compare them alongside each other linguistically, a greater degree of abstraction or standardisation at the etymological-historical level is necessary.

*A problem also arises with the transcription of prepositional non-settlement-related geographical proper names, where the article proposes that each first component of post-prepositional constituent of a micro-toponym and house name be capitalised regardless of whether it is the originally proper or common name or *closed class word. This decision presupposes that with subordinate cases, i.e. as an answer to the questions 'where?' and 'where from?', the proposal be written in lower case – therefore, the proposal from the basic form of the toponym in these forms is contracted, while another proper name word remains unchanged in its audible as well as in its written image (except, of course, at the morphological level).*

The paper presents the microstructure of dictionary entries in the Slovene dictionary of local/dialect house and micro-toponymic names: the standardised nominative form of a house name (formed on the basis of morphological analysis) and its word-class marker is followed by an identification of the name (the place with the house number) with the standardised and dialect form of the house name, which can be prepositional or not, in the singular or the plural. This is followed by the standardised and dialect name of the master and mistress in the nominative and genitive, as well as in the accusative and dative forms, and the corresponding adjective in standardised and dialect variants. The standardised dictionary entry of a micro-toponymic name with a word-class marker and its diachronic morphological analysis is also followed by an identification of the name (i.e. the geographical placement of the micro-toponymic name in space) with the standardised and dialect form of the micro-toponym, followed by the illustrative example, i.e. an indication of the different grammatical forms of the name, if possible with the co-text. Each identification unit may also have a documentary section, stating the name in its historical source. An interactive dictionary can also be equipped with links to maps, photographs, historical documents and audio recordings of dialectal terms.

Keywords: dialectal dictionary, geographical proper names, house-names, field-names, microtoponymy, orthography, standardisation, Gorenjsko (Upper Carniola) dialect

LITERATURA

Čop, D. (2007): Imenoslovje in etimologija imen. V: Torkar, S. (ur.), Furlan, M. (ur.), Keber, J. (ur.), Šivic-Dular, A. (ur.): *Merkujev zbornik, Jezikoslovni zapiski*, 13, 1/2. Ljubljana, Založba ZRC, 117–125.

Dobrovoljc, H. (2012): Pisanje začetnice v predlo-
žnih lastnih imenih. V: Dobrovoljc, H. (ur.), Jakop, N. (ur.). *Pravopisna stikanja*. Ljubljana, Založba ZRC, 51–61.

Furlan, M., Gložančev, A., Šivic-Dular, A. (2000): Pravopisna ustreznost zapisa lastnoimenskega gradiva v Registru zemljepisnih imen in Registru prostorskih enot. *Geografski vestnik*, 72–1, 73–86

Klinar, K., Škofic, J., Šekli, M., Piko-Rustia, M. (2012): Metode zbiranja hišnih in ledinskih imen: projekt FLU-LED v okviru Operativnega programa Slovenija–Avstrija 2007–2013. Jesenice, Gornjesavski muzej.

Koletnik, M. (2007): O toponimih na Goričkem. V: Jesenšek, M. (ur.). *Besedje slovenskega jezika*, (Zora, 50). Maribor, Slavistično društvo, 235–250.

Koletnik, M. (2008): O prekmurskih mikrotopo-
nimih. *Slavistična revija*, kongresna številka (Zbornik referatov za štirinajsti mednarodni slavistični kongres, Ohrid, 2008), 75–86.

Slovenski pravopis, 1962, Ljubljana, SAZU in DZS.

Šekli, M. (2008): *Zemljepisna in osebna lastna imena v kraju Livek in njegovi okolici*. (Linguistica et philologica, 22). Ljubljana, Založba ZRC, ZRC SAZU.

Šivic-Dular, A. (1988): Temeljna načela pri pisa-
nju slovenskih zemljepisnih imen. *Jezik in slovstvo*, XXXIV/1–2, 3–14.

Škofic, J. (2007): Narečno besedilo kot vir za ime-
noslovno raziskavo. V: Torkar, S. (ur.), Furlan, M. (ur.), Keber, J. (ur.), Šivic-Dular, A. (ur.): *Merkujev zbornik, Jezikoslovni zapiski*, 13, 1/2. Ljubljana, Založba ZRC, 441–458.

Škofic, J. (2009): Zemljepisna lastna imena med na-
rečjem in knjižnim jezikom. V: Smole, V. (ur.): *Sloven-
ska narečja med sistemom in rabo*, (Obdobja, Metode
in zvrsti, 26). 1. natis. Ljubljana, Znanstvena založba
Filozofske fakultete, 219–234.

Škofic, J. (2011): Kako se pri vas reče (in kako se to
napiše)? V: Jesenšek, M. (ur.): *Izzivi sodobnega sloven-
skega slovaropisja*, (Mednarodna knjižna zbirka Zora,
75). Maribor, Mednarodna založba Oddelka za slovan-
ske jezike in književnosti, Filozofska fakulteta, 305–319.

Škofic, J. (2013): Zasnova slovarja narečnih hišnih in
ledinskih imen. KRAKAR-VOGEL, Boža (ur.). *Slavistika
v regijah - Nova Gorica*, (Zbornik Slavističnega društva
Slovenije, 24). Ljubljana: Zveza društev Slavistično dru-
štvo Slovenije, 2013, str. 129–130.

Toporišič, J. (2001): *Slovenski pravopis*. Ljubljana,
SAZU in ZRC SAZU, Inštitut za slovenski jezik Frana
Ramovša.